



3.10.2025

VN/25123/2024

Sammanfattning av utlåtanden rörande miljöbedömningsplanen för den nationella restaureringsplanen

1. Inledning

Enligt EU-förordningen om restaurering av natur ((EU) 2024/1991) ska varje medlemsstat utarbeta en nationell restaureringsplan (nedan även "restaureringsplanen") som anger med vilka metoder medlemsstaten ska uppnå de mål som fastställts i förordningen. I restaureringsplanen fastställs till exempel de nationella målen och åtgärderna för restaurering och återetablering av livsmiljötyper samt hur åtgärderna ska riktas in på olika livsmiljötyper.

Miljöministeriet tar fram den nationella restaureringsplanen i samarbete med de för planen relevanta ministerierna, myndigheterna och aktörerna. Ett utkast till restaureringsplan ska läggas fram för EU-kommissionen senast den 1 september 2026.

På den nationella restaureringsplanen görs en miljöbedömning och utarbetas en miljörapport enligt lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program (200/2005). Miljöministeriet ordnade ett inledande samråd om en miljöbedömning av restaureringsplanen, där allmänheten och myndigheterna hade möjlighet att framföra åsikter och yttra sig om planen för miljöbedömning av den nationella restaureringsplanen i utlåntjänsten (utlåtande.fi). I den plan för genomförande av miljöbedömningen som varit på remiss beskrivs bakgrunden till den nationella restaureringsplanen, beredningsprocessen och tidsplanen samt de konsekvenser som bedöms.

Utlåtande om utkastet begärdes av följande aktörer: Aalto-universitetet, Ålands landskapsregering, Atria Suomi Oy, Baltic Sea Action Group, Bioenergi rf, BirdLife Finland, Finlands näringsliv, Finlands Livsmedelsindustriförbund rf, Elokapina, Finsk Energiindustri rf, Etelä-Karjalan kalatalouskeskus, Södra Karelens förbund, Etelä-Karjalan virkistysalueyhdistys, Södra Österbottens förbund, Södra Savolax förbund, Södra Savolax landskapsförbund, Etämetäsänomistajien liitto ry, Fingrid, Geologförbundet i Finland rf, Greenpeace, Hanken Svenska handelshögskolan, Helsingfors universitet, HKFoods Oyj, Tavastlands förbund, Hämeen virkistysalueyhdistys ry, Klimatpanelen, Östra Finlands universitet, John Nurminens stiftelse, Jyväskylän universitet, Sydöstra Finlands Fiskerihushållningscentral rf, Kainuun kalatalouskeskus, Kajanalands förbund, Gruvindustri rf, Centalförbundet för fiskerihushållning, Keitele Forest Oy, Keski-Pohjanmaan kalatalouskeskus, Mellersta Österbottens förbund, Hållbarhetspanelen, Skolternas byastämma, Koneen säätiö, Koneyrittäjät ry, Konseptikehitys Kuule Oy, Kuhmo Oy, Kommunförbundet, Kymmenedalsens förbund, Kyrönjoen kalatalousalue, Lapin kalatalouskeskus, Lapplands förbund, Lapplands universitet, Villmanstrands universitet, Lumimuutos Osuuskunta, Förbundet för Naturenlig Ekologisk Odling rf, Naturbeteskött producenterna rf, Stiftelsen för naturarvet, Naturhistoriska centralmuseet, Naturresursinstitutet, Luonto-Liitto ry, Naturpanelen, Länsi-Suomen kalatalouskeskus, Maa- ja kotitalousnaisten keskus, Jordens vänner i Finland rf, Jordägarnas Förbund, Centalförbundet för lant- och



skogsbruksproducenter, Martaförbundet rf, Medborgarnas ställningstagande Våra skogar, Metsä Group, Vetenskapspanelen för skogsbioekonomi, Finlands skogscentral, Suomen Metsästäjäliitto – Finlands Jägarförbund ry, Skogsindustrin rf, Muikku-Suomen kalatalouskeskukset, Forststyrelsen, Natur och Miljö rf, Ungdomssektorn rf, Klimat- och naturgruppen för unga, Nylands Fiskarförbund, Uleåborgs universitet, Paliskuntain yhdistys, Pernnemaisemayhdistys ry, Perämeren kalatalousyhteisöjen liitto ry, Birkalands förbund, Pirkanmaan kalatalouskeskus, Pirkanmaan virkistysalueyhdistys, Norra Karelens förbund, Norra Österbottens förbund, Norra Savolax förbund, Pro Agria, Päijät-Hämeen kalatalouskeskus, Päijänne-Tavastlands förbund, Pääkaupunkiseudun metsänomistajat ry, Husbyggnadsindustrin rf, Livsmedelsverket, Sametinget, Saamelaispaliskunnat ry, Finlands Sågindustri rf, Saimaan lohikalojen ystävät ry, Täckdikningsföreningen rf, Satakunta förbund, Stora Enso Abp, Suomen 4H-liitto, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra, Suomen Latu ry, Finlands Ungdomsfullmäktiges Förbund rf, Finlands scouter, Finlands viltcentral, Finlands Fritidsfiskares Centralorganisation rf, Vattenskydd Centralförening i Finland rf, Suomen vesistösaatiö, Suomen yhteismetsät ry, Finlands miljöcentral, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f., Konstuniversitetet, Tammerfors universitet, Tapio Oy, Tenon kalatalousalue, Åbo universitet, UPM-Kymmene Abp, Nylands förbund, Föreningen Nylands Friluftsområden rf, Vasa universitet, Vaelluskala ry, Valio Oy, Egentliga Finlands förbund, Versowood Group Oy, Vesialueomistajat, Villilohi ry, Vårdförening för strömvatten rf, WWF Finland, Miljökunskapsforumet, Åbo Akademi, Åbolands Fiskarförbund, Ålands Fiskare r.f, Österbottens förbund. Även andra aktörer än de som nämns i sändlistan i begäran om utlåtande kunde ge ett utlåtande om utkastet till kriterier.

Planen för miljöbedömning av restaureringsplanen var på remiss 29.4.2025–9.6.2025. Sammanlagt gavs 49 utlåtanden. Av dessa gavs 45 i tjänsten Utlåtande.fi och fyra utlåtanden skickades till miljöministeriets registratorskontor. Utlåtande.fi är en service som upprätthålls av justitieministeriet och där allt innehåll (begäran om utlåtande och tillhörande dokument samt givna utlåtanden) är offentligt. Utlåtandena finns också i statsrådets Projektfönster: <https://valtioneuvosto.fi/sv/projektet?tunnus=YM055:00/2024>.

Vid beredningen av det sammanfattande utlåtandet har ett verktyg baserat på artificiell intelligens använts som stöd för strukturering och sammanfattning av text. Alla inkomna utlåtanden har granskats av myndigheter.

2. Aktörer som gett utlåtande om bedömningsplanen indelade i grupper

Ålands landskapsregering

Intresseorganisationer (11 st.)

Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf

Finlands Sågindustri rf

Suomen Biokierto ja Biokaasu ry

Finlands Livsmedelsindustriförbund rf



Skogsindustrin rf

Husbyggnadsindustrin rf

Koneyrittäjät ry

Pääkaupunkiseudun Metsänomistajat PKMO ry

Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf

Finsk Energiindustri rf

Bioenergi rf

Organisationer, grupper, föreningar och företag (11 st.)

Vårdförening för strömvatten rf

Tapio Oy

Vattenskydd Centralförening i Finland rf

John Nurminens stiftelse

Elokapina

Finlands naturskyddsförbund rf

WWF Finland

Täckdikningsföreningen rf

Suomen Metsästäjäliitto - Finlands Jägarförbund ry

Förbundet för Naturenlig Ekologisk Odling rf

Klimat- och naturgruppen för unga

Kommunerna samt kommun- och landskapsförbunden (7 st.)

Esbo stad

Helsingfors stad

Vanda stad (inget utlåtande)

Nylands förbund

Kajanalands förbund

Lapplands förbund



Kommunförbundet

Ministerierna (5 st.)

Kommunikationsministeriet (inget utlåtande)

Jord- och skogsbruksministeriet

Undervisnings- och kulturministeriet

Inrikesministeriet (inget utlåtande)

Arbets- och näringsministeriet

Aktörer som representerar samerna (3 st.)

Skoltarnas byastämma (inget utlåtande)

Paliskuntain yhdistys

Sametinget

Vetenskapspaneler (3 st.)

Vetenskapspanelen för skogsbioekonomi

Finlands klimatpanel

Finlands naturpanel

Forskningsinstitut och universitet (3 st.)

Geologiska forskningscentralen

Naturresursinstitutet

Jyväskylä universitet

Statliga myndigheter och andra aktörer som sköter myndighetsuppgifter (4 st.)

NTM-centralernas gemensamma utlåtande, sammanställt av Närings-, trafik- och miljöcentralen i Kajanaland

Museiverket



Finlands viltcentral

Forststyrelsen

Privatpersoner (1 st.)

2. Allmän beskrivning av utlåtandena

Remissinstanserna representerade ett brett urval av olika förvaltningsområden, sakkunniga, forskningsinstitut, intresseorganisationer, kommuner, regionförvaltningar, organisationer, samiska organisationer och privata aktörer. De flesta av remissinstanserna ansåg att planen för miljöbedömning till sin struktur är tydlig och att konsekvensbedömningen är en viktig del av utarbetandet av den nationella restaureringsplanen. I utlåtandena betonades restaureringens betydelse för att stoppa förlusten av biologisk mångfald, men också ett önskemål om att fördjupa och utvidga konsekvensbedömningen samt stärka delaktigheten.

I fråga om planen för konsekvensbedömning önskade flera av remissinstanserna få möjlighet att bekanta sig med den bedömningsblankett som ska användas i bedömningen och kommentera dess innehåll. I utlåtandena önskaades preciseringar i bedömningsplanen om hur informationen från konsekvensbedömningen är kopplad till den praktiska planeringen.

En stor del av remissinstanserna önskade att bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna skulle utvidgas och preciseras för att ge en mer övergripande och noggrannare bild av restaureringsplanens konsekvenser. I utlåtandena betonades särskilt önskemålen om en kvantitativ bedömning av de ekonomiska konsekvenserna. Man önskade att bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna skulle granskas på kort och lång sikt i fråga om både kostnaderna och de ekonomiska fördelarna. Flera av remissinstanserna önskade att de regionala ekonomiska konsekvenserna och konsekvenserna för olika befolkningsgrupper skulle beaktas i bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna. I många utlåtanden rekommenderades en kostnads-nyttoanalys och bedömning av alternativa åtgärder som stöd för konsekvensbedömningen.

I utlåtandena betonades allmänt vikten av transparens i delaktigheten och beredningen av planen. Flera av remissinstanserna önskade att intressentgrupperna skulle ha fler möjligheter att delta i beredningen av restaureringsplanen och i konsekvensbedömningen.

Remissinstanserna ansåg det viktigt att man i konsekvensbedömningen utnyttjar regional sakkunskap – såsom de regionala myndigheternas och samernas lokala kunskap – och beaktar specialkompetens i anslutning till olika delområden av miljön, såsom skogar, jordbruksmark, strömmande vatten och kulturmiljöer. I utlåtandena ansågs det viktigt att höra i synnerhet minoritetsgrupper, såsom samiska samhällen, markägare och representanter för unga.



I utlåtandena lyftes fram synergier mellan restaureringsåtgärderna å ena sidan och eventuella korseffekter med de befintliga åtgärderna och målen å andra sidan. Många remissinstanser betonade behovet av att beakta befintliga strategier och program i beredningen av restaureringsplanen samt att samordna restaureringsåtgärderna med dessa strategier och program.

3. Remissgruppsspecifika sammanfattningar

3.1 Ålands landskapsregering

Ålands landskapsregering konstaterar att planen för miljöbedömning av Finlands nationella restaureringsplan till sin struktur och sitt innehåll är ändamålsenlig. Åland bereder en restaureringsplan för sina egna områden som en del av Finlands nationella restaureringsplan. Planen för Åland bereds parallellt och i nära samarbete med de finländska myndigheterna.

Bedömningen av åtgärderna i planen för Åland sker delvis i samband med beredningen av den nationella restaureringsplanen och separat till de delar som åtgärderna och deras konsekvenser gäller Åland.

3.2 Intresseorganisationer

Intresseorganisationerna ansåg att miljöbedömningen är en viktig del av beredningen av den nationella restaureringsplanen och värd att understödjas. I utlåtandena betonades betydelsen av en konsekvensbedömning i ett så tidigt skede som möjligt för bedömning av åtgärdsalternativen och beslutsfattandet. Det framhävdes också att bedömningen inte får bli en granskning i efterhand. I intresseorganisationernas utlåtanden framkom särskilt behovet av en mer omfattande och kvantitativ bedömning av de ekonomiska konsekvenserna samt behovet av att engagera intressentgrupperna i rätt tid.

Av intresseorganisationerna betonade Skogsindustrin rf, Finlands Sågindustri rf och Centraförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf att förfarandet i enlighet med lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program inte i sig räcker till för att ge en heltäckande bild av restaureringsplanens konsekvenser. I utlåtandena från nästan alla intresseorganisationer betonades oro för att bedömningen av planens ekonomiska konsekvenser är otillräcklig. Enligt intresseorganisationerna bör man vid bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna beakta åtgärdernas samhällsekonomiska och regionalekonomiska konsekvenser samt sträva efter en kvantitativ analys i stället för den kvalitativa sammanfattning som beskrivs i planen. I utlåtandena från flera intresseorganisationer framhävdes behovet av en konsekvensbedömning som beaktar planens konsekvenser för olika sektorer, såsom skogsbrukets, jordbrukets, livsmedelsproduktionens och byggnadsindustrins, verksamhetsmiljöer och deras konkurrenskraft. Skogsindustrin rf och MTK betonade i sitt utlåtande att man i konsekvensbedömningen ska beakta ramvillkoren för beredningen av



restaureringsplanen, enligt vilka man i samband med beredningen bedömer de planerade åtgärdernas samhällsekonomiska, regionalekonomiska och landsbygdsrättsliga konsekvenser.

Intresseorganisationerna betonade behovet av att göra intressentgrupperna delaktiga i rätt tid och i ett tidigt skede. Alla intresseorganisationer betonade i sina utlåtanden att intressentgrupperna bör göras delaktiga redan i början av beredningen, inte först under remissbehandlingen. Flera aktörer (Skogsindustrin, MTK, Bioenergi rf, Finlands Livsmedelsindustriförbund rf) önskade att Finlands miljöcentrals bedömningsblankett läggs fram för intressentgrupperna för kommentarer redan innan den tas i bruk, så att bedömningsaspekterna blir heltäckande och relevanta.

Flera intresseorganisationer önskade att man i beredningen och konsekvensbedömningen beaktar samordningen av åtgärderna i restaureringsplanen med andra statliga strategier och program (t.ex. energi- och klimatstrategin, jordbruksstöden, livsmiljöprogrammet Helmi och METSO-programmet). Enligt dem är samordningen nödvändig för att åtgärderna ska vara kostnadseffektiva och godtagbara.

3.3 Organisationer, grupper, föreningar och företag

Representanterna för organisationer, grupper, föreningar och företag ansåg att miljöbedömningen i enlighet med lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program är en central del av utarbetandet av restaureringsplanen. I utlåtandena betonades vikten och behovet av en långsiktig konsekvensbedömning samt intressentgruppernas delaktighet i rätt tid. Dessutom tog man i utlåtandena i stor utsträckning ställning till miljöskadliga stöd som bör ändras som en del av de nationella restaureringsåtgärderna.

I organisationernas, gruppernas, föreningarnas och företagens utlåtanden om bedömningsplanen betonades oron för tillräcklig delaktighet och öppenhet. I nästan alla utlåtanden framfördes vikten av att intressentgrupperna hörs i rätt tid och deltar i praktiken. Man önskade att beredningen av restaureringsplanen ska vara öppen och transparent. Av remissinstanserna kritiserade Finlands naturskyddsförbund och WWF Finland beredningen av de ramvillkor som styr restaureringsplanen och otillräcklig delaktighet för intressentgrupperna som en del av denna process. Av remissinstanserna lyfte särskilt Klimat- och naturgruppen för unga fram behovet av att säkerställa möjligheterna att delta för unga och urfolk. I utlåtandena lyfte man i stor utsträckning fram behovet av och viljan att delta i beredningen och konsekvensbedömningen på ett ändamålsenligt sätt. Dessutom betonades i flera utlåtanden behovet av att utnyttja expertis utanför temagrupperna i konsekvensbedömningen. Exempelvis Täckdikningsföreningen önskade att vattenhushållningsplanerare utnyttjas i planeringen av återvätningsobjekt och bedömningen av återvätningskonsekvenser.

I utlåtandena understöddes en utveckling av bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna i kvantitativ riktning. De flesta av remissinstanserna betonade dock att bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna bör beakta de långsiktiga konsekvenserna, nyttan av restaureringen och kostnaderna för underlåtenhet att vidta åtgärder. Dessutom ansåg till



exempel Finlands naturskyddsförbund att bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna inte får ske på bekostnad av miljökonsekvensbedömningen. Vattenskyddets centralförening i Finland betonade å sin sida att bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna inte får ha för stor inverkan på valet av slutliga åtgärder och att åtgärderna inte ska väljas enbart utifrån kostnaderna för dem.

I utlåtandena tog man i stor utsträckning ställning till bedömningen av miljöskadliga stöd och åtgärderna i anslutning till dem. Bland organisationer, grupper och föreningar lyfte till exempel WWF Finland, John Nurminens stiftelse, Elokapina och Klimat- och naturgruppen för unga fram behovet av att granska olika skadliga stöd och deras inverkan på livsmiljöerna i enlighet med restaureringsförordningen. Organisationer, föreningar och grupper betonade också vikten av lagstiftningsåtgärder vid sidan av åtgärder som grundar sig på frivillighet.

I utlåtandena kommenterades dessutom många åtgärder riktade mot olika livsmiljöer och naturtyper samt dessa åtgärders konsekvenser. I utlåtandena framhölls särskilt målen och åtgärderna riktade mot vatten- och havsvården, jordbruksmiljöerna och vården av vårdbiotoper samt bedömningen av deras konsekvenser. I utlåtandena lades fram ett behov av att bedöma konsekvenserna per avrinningsområde. Exempelvis John Nurminens stiftelse lyfte fram behovet av att grunda konsekvensbedömningen och beredningen av planen på ett så aktuellt material som möjligt och föreslog att man i samband med beredningen bör sträva efter att uppdatera och precisera datakällorna som används inom vatten- och havsvården, såsom VELMU-materialen och bedömningarna av fiskbeståndet. Dessutom lyftes i utlåtandena fram sambandet mellan åtgärderna inom jordbruket och vattenvården. Man önskade att gemensamma och parallella konsekvenser av dessa beaktas som en del av konsekvensbedömningen. I fråga om jordbruksmiljöerna betonade särskilt Förbundet för Naturenlig Ekologisk Odling vikten av att bedöma konsekvenserna för vårdbiotoper samt att granska ekologisk produktion som en form av restaurering. I utlåtandena betonades behovet av långsiktigt arbete både i fråga om restaureringsåtgärderna och uppföljningen av deras effekter.

3.4 Kommunerna, Kommunförbundet och landskapsförbunden

I kommunernas och de regionala förbundens utlåtanden betonades behovet av att beakta kommunernas olikheter, regionala särdrag och olika stadsmiljöers strukturella egenskaper. Flera av de kommuner och kommunförbund som gav utlåtanden ansåg att miljöbedömningens struktur och framställningssätt är tydliga, men föreslog samtidigt att man i konsekvensbedömningen bör fästa uppmärksamhet vid att granska de regionala och ekonomiska konsekvenserna samt öka interaktionen med kommunerna.

I utlåtandena från Esbo stad, Helsingfors stad, Kommunförbundet och Lapplands förbund lyfte man fram de utmaningar som artikel 8 i restaureringsförordningen medför för bedömningen av konsekvenserna. De ovannämnda remissinstanserna betonade att det fortfarande finns flera frågor om konsekvenserna av artikel 8, såsom vilket material som används för att bedöma och följa upp urbana grönytor och trädkröntäckning, och på vilken nivå målen för dem fastställs. I utlåtandet framfördes också oro över att det ännu inte är klart hur de urbana



ekosystemområdena kommer att definieras och vilka konsekvenser dessa definitioner har för enskilda kommuner. Enligt remissinstanserna ska man få svar på ovannämnda frågor om tillämpningen av artikel 8 innan konsekvenserna av artikeln kan bedömas på ett tillförlitligt sätt.

Remissinstanserna ansåg att bedömningsplanen som var på remiss i huvudsak är tydlig. Nylands förbund önskade klarläggande av hur den information som producerats i bedömningen i praktiken överförs till planeringen. Förbundet föreslog att processdiagrammet och bedömningsblanketten läggs till som en del av planen. Av kommunförbunden betonade Kajanalands och Lapplands förbund vikten av att bedöma konsekvenserna på regional nivå särskilt med tanke på näringslivet och ekonomin. I utlåtandena betonades behovet av att höra kommunala aktörer i rätt tid och göra dem delaktiga. Tillräcklig tillgång till information och möjlighet till dialog med kommunerna och städerna före valet av åtgärder ansågs vara centrala i utlåtandena.

3.5 Ministerierna

De ministerier som gav utlåtanden behandlade i sina utlåtanden i huvudsak de teman som hör till det egna förvaltningsområdet. Ministerierna betonade gemensamt betydelsen av konsekvensbedömningen som en del av det kunskapsbaserade beslutsfattandet samt en omfattande granskning av de ekonomiska konsekvenserna och användningen av naturresurser. Dessutom lyftes i utlåtandena fram behovet av att samordna restaureringsåtgärderna med andra program och strategier.

I sitt utlåtande betonar jord- och skogsbruksministeriet i synnerhet en omfattande bedömning av de ekonomiska och socioekonomiska konsekvenserna som en del av miljöbedömningen av den nationella restaureringsplanen. Ministeriet anser att det är viktigt att konsekvensbedömningen också omfattar utnyttjandet av naturresurser och konsekvenserna för landsbygden. Utlåtandet lyfter fram behovet av att till fullo utnyttja Naturresursinstitutets kompletterande bedömningar av de ekonomiska konsekvenserna och konsekvenserna för landsbygden i miljörapporten. Dessutom önskar jord- och skogsbruksministeriet att den nationella skogsstrategin beaktas som ett led i förberedelserna för att beakta de synergier som avses i artikel 14 i restaureringsförordningen. I fråga om genomförandet av konsekvensbedömningen önskar jord- och skogsbruksministeriet att temagruppernas och beredarnas arbetsfördelning och roller förtydligas i takt med att arbetet framskrider.

I sitt utlåtande betonade arbets- och näringsministeriet vikten av att samordna de ekonomiska aspekterna och förordningens miljömål i planen för miljöbedömning. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid ett hållbart utnyttjande av naturresurserna.

Undervisnings- och kulturministeriet betonade att man vid bedömningen av miljökonsekvenserna av den nationella restaureringsplanen ska beakta kulturarvet och den byggda miljön. Ministeriet betonade utnyttjandet av sin egen och Museiverkets sakkunskap särskilt vid höranden av intressentgrupper i anslutning till dessa teman, beredningen av planen och konsekvensbedömningen.



I utlåtandet hänvisar undervisnings- och kulturministeriet till två centrala publikationer som bör användas som stöd för temagruppernas arbete. Den första är den kulturarvsstrategi som statsrådet godkände i februari 2023, där man betonar hållbarhet, mångfald och samordning av kulturarvsvärden med naturvärdena och klimatmålen. En annan är Museiverkets färskaste publikation om kulturarvet i strömmande vatten, som ger en riksomfattande översikt över det arkeologiska och byggda kulturarvet i älv-, å- och bäckmiljöer. Ministeriet anser det också positivt att fyra vetenskapspaneler har hörts i början av beredningen och anser det viktigt att beakta forskningsrönen i den fortsatta utvecklingen av planen.

3.6 Aktörer som representerar samerna

De aktörer som representerar samerna framförde i sina utlåtanden synpunkter på hur man i miljöbedömningen av den nationella restaureringsplanen bör beakta konsekvenserna för samekulturen, urfolkets ställning samt tryggheten av renskötseln och andra traditionella näringar.

Sametinget betonade att man i bedömningsplanen separat ska behandla naturmiljöns betydelse för bevarandet av samekulturen och kontinuiteten i den traditionella kunskapen inom samernas hembygdsområde. Vattendragens ekologiska status, i synnerhet att å-, älv- och bäckfårorna bevaras i gott skick, ansågs vara en central del av samesamhällets livsmiljö och näringarnas kontinuitet. Restaureringsåtgärdernas inverkan på samernas traditionella näringar, såsom renskötsel, fiske och samiskt hantverk, bör enligt utlåtandet bedömas som en egen helhet. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid konsekvenserna för betesmarkernas enhetlighet och tillgänglighet.

I utlåtandena betonades renskötselns kulturella betydelse för samerna och man önskade att den beaktas som en del av restaureringsplanens konsekvensbedömning. Föreningen Paliskuntain yhdistys önskade också att man i bedömningen skulle beakta renskötselns positiva konsekvenser för naturen.

De aktörer som representerar samerna önskade att man i beredningen av restaureringsplanen och konsekvensbedömningen skulle höra representanter för sameområdena och beakta lokal information om naturvärdena i olika områden.

3.7 Vetenskapspaneler

I vetenskapspanelernas utlåtanden betonades sambandet mellan restaureringsplanen och dess miljöbedömning och kunskapsbaserat och effektivt beslutsfattande. Vetenskapspanelen för skogsbioekonomi, Finlands klimatpanel och Finlands naturpanel betonade i sina utlåtanden att planen i sin helhet är omsorgsfullt utarbetad, men förutsätter preciseringar särskilt i fråga om den kollektiva nyttan, olägenheterna och de ekonomiska konsekvenserna.

Enligt Finlands naturpanel är det viktigt att i beredningen av restaureringsplanen och konsekvensbedömningen identifiera prioriteringen av bevarandet av den biologiska mångfalden i förhållande till andra mål (t.ex. klimatfördelar eller ekonomiska konsekvenser). Utöver de konsekvenser som åtgärderna orsakar bör man i miljöbedömningen enligt panelen granska om



de åtgärder som presenteras i planen är tillräckliga i förhållande till de mål som ställts upp i restaureringsförordningen.

Enligt naturpanelen bör man i miljöbedömningen sträva efter en övergripande granskning av konsekvenserna över förvaltningsområdenas och livsmiljöernas gränser. Enligt panelen bör åtgärdernas sammantagna effekter bedömas systematiskt och temagruppernas gränssnitt identifieras för att beakta de konsekvenser som överskrider ekosystemgränserna. Panelen föreslog att tidigare vetenskapliga publikationer utnyttjas i utvärderingen, såsom ELITE-arbetsgruppens betänkande och de fyra vetenskapliga panelernas gemensamma promemorior, som ger motiverade synpunkter på restaureringsåtgärdernas effektivitet.

Vetenskapspanelerna tog i sina utlåtanden fram ett behov av en mångsidig och kvantitativ bedömning av de ekonomiska konsekvenserna som en del av miljöbedömningen av restaureringsplanen. Enligt panelerna ska konsekvensbedömningen omfatta såväl fördelar som nackdelar och inkludera både den regionala ekonomin och samhällsekonomin.

Vetenskapspanelen för skogsbioekonomi betonade i sitt utlåtande vikten av att bedöma de ekonomiska konsekvensernas kvantitativa och regionala inriktning. Vid sidan av granskningen av kostnaderna betonade Finlands naturpanel också den långsiktiga nyttan av restaureringen, såsom ekosystemtjänster, sysselsättning, god hälsa och välbefinnande. Panelen betonade att man i utvärderingen bör granska restaureringsåtgärdernas kostnadseffektivitet på lång sikt. Dessutom ansåg naturpanelen och klimatpanelen att det är viktigt att också granska de alternativa kostnaderna för restaureringen och de skadliga stödens inverkan på uppnåendet av målen i restaureringsförordningen.

Naturpanelen lyfte i sitt utlåtande fram de synpunkter på bedömningen av alternativa åtgärder som presenteras i de fyra vetenskapspanelernas promemoria. Dessa synpunkter som utnyttjas i bedömningen är de alternativa åtgärdernas 1) konsekvenser för naturen, 2) fördelning av kostnaderna för restaureringen och möjligheterna att utnyttja ekosystemtjänsterna i samhället, 3) kostnadseffektivitet samt 4) långsiktiga fördelar. Enligt naturpanelen bör dessa aspekter granskas som en del av konsekvensbedömningen och granskningen av alternativa åtgärder.

3.8 Forskningsinstitut och universitet

Utlåtandena från forskningsinstitutet och universiteten stöder allmänt planen för miljöbedömningen och dess genomförandesätt. I utlåtandena lyfter man dock fram utvecklingsobjekt för att utveckla bedömningsplanen och stärka effekten av den slutliga konsekvensbedömningen.

Geologiska forskningscentralen anser att planen är sakkunnigt utarbetad och framför inga ytterligare observationer. Naturresursinstitutet betonar att det är viktigt att bedöma konsekvenserna i euro under olika tidsperioder för att prioritera åtgärderna och allokera resurserna. I utlåtandet ansågs det ekonomiska perspektivet vara nödvändigt också för att utveckla incitamenten och acceptabiliteten i synnerhet i fråga om åtgärder som genomförs på stora arealer. Naturresursinstitutet producerar för närvarande utredningar om bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna i anslutning till torvmarks- och skogsåtgärder. I utredningarna



granskas också åtgärdernas konsekvenser för landsbygden. Jyväskylän universitet påpekade att bedömningsplanen innehåller knapphändig information om hur man ämnar bedöma de ekonomiska konsekvenserna i praktiken. Universitetet rekommenderar att man gör upp en plan för hur de ekonomiska konsekvenserna för olika befolkningsgrupper faktiskt ska bedömas. En sådan plan bidrar till att identifiera vem konsekvenserna gäller och på vilket kunskapsunderlag bedömningen grundar sig.

I utlåtandena lyftes fram frågor om delaktighet och likabehandling. Till exempel Naturresursinstitutet betonade skyldigheten till delaktighet och likabehandling i direktivet för strategisk miljöbedömning, och därför bör man i konsekvensbedömningen enligt LUKE fästa uppmärksamhet vid minoriteternas delaktighet. Jyväskylän universitet betonade i sitt utlåtande vikten av att intressentgrupperna och medborgarna är delaktiga samt att kommunikationen är öppen. I utlåtandet från universitetet framförs punkter för utveckling i anslutning till öppenheten i beredningen av restaureringsplanen. Enligt utlåtandet bör det av det offentliga materialet i beredningen av restaureringsplanen eller av utvärderingsplanen som är på remiss framgå exempelvis hur de aktörer som bereder planen är representerade och hur representationen fördelas mellan olika förvaltningsområden samt en kommunikationsplan som har en central inverkan på intressentgruppernas delaktighet. Dessutom anser Jyväskylän universitet att genomförandet, tillgängligheten och bedömningen av effekten i medborgarpanelen som genomförs i samband med beredningen av restaureringsplanen bör beskrivas tydligt.

3.9 Statliga myndigheter och andra instanser som sköter myndighetsuppgifter

I de statliga myndigheternas utlåtanden ansågs planen för miljöbedömning allmänt vara väl beredd. Exempelvis NTM-centralerna framförde i sitt utlåtande att planen har integrerats i beredningen av restaureringsplanen på ett sätt som stöder beslutsfattande i rätt tid och kunskapsbaserat. I anslutning till det praktiska genomförandet av bedömningen betonade NTM-centralerna att temagrupperna ska erbjudas tillräckliga anvisningar och stöd för konsekvensbedömningen. Dessutom ska restaureringsplanens regionala konsekvenser och den eventuella differentieringen av konsekvenserna i olika regioner beaktas i bedömningen.

Av myndigheterna tog NTM-centralerna, Forststyrelsen och Finlands viltcentral ställning till bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna i samband med miljöbedömningen. Finlands viltcentral ansåg i sitt utlåtande att det är bra att man i samband med miljöbedömningen gör en kvalitativ sammanfattning av de ekonomiska konsekvenserna. Viltcentralen påpekade dock att de ekonomiska konsekvenserna bör bedömas och behandlas som en del av beredningen av restaureringsplanen i ett tillräckligt tidigt skede för att å ena sidan säkerställa åtgärdernas kostnadseffektivitet och å andra sidan ge intressentgrupperna faktiska möjlighet att delta i beredningen av planen. Enligt Forststyrelsen får bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna för lite uppmärksamhet i bedömningsplanen. Enligt Forststyrelsen räcker det inte med en kvalitativ sammanfattning, utan det behövs en noggrannare beskrivning av hur konsekvenserna för näringslivet utreds – antingen som en del av miljöbedömningen eller som separata bedömningar. Dessutom bör man i bedömningsplanen enligt Forststyrelsen beskriva alla bedömningar i anslutning till beredningen av restaureringsplanen, så att



bedömningsplanens täckning och eventuella brister kan bedömas i sin helhet. NTM-centralerna lyfte i sina utlåtanden särskilt fram behovet av en bedömning av de regionalekonomiska konsekvenserna.

I utlåtandena ansågs delaktighetens betydelse vara en central förutsättning för en lyckad planeringsprocess. I sina utlåtanden lyfte NTM-centralerna fram centralernas roll som experter på regionala konsekvenser. Nära växelverkan med de regionala myndigheterna ansågs viktig för beredningen av planen. Finlands viltcentral betonade vikten av att samarbeta med markägarna. Museiverket lyfte i sin tur fram att museimyndigheterna (Museiverket, de regionala ansvarsmuseerna och Samemuseet Siida) måste engageras i planeringen av restaureringen och konsekvensbedömningen. Museiverket önskade i sitt utlåtande ett starkt deltagande av kulturmiljöaktörerna i temagrupperna, så att konsekvenserna för kulturarvet och landskapet kan bedömas på ett tillförlitligt och heltäckande sätt.

Museiverket lyfte i sitt utlåtande fram kulturarvets betydelse som en del av beredningen av restaureringsplanen. Enligt Museiverket bör särskild uppmärksamhet fästas vid det materiella och immateriella kulturarvet, såsom arkeologiska och byggda objekt, landskapet samt kulturellt betydelsefulla områden. Museiverket påpekar att kulturarvet och landskapsvärdena inte beaktas tillräckligt i den nuvarande ramen för konsekvensbedömningen. Verket föreslår att dessa i högre grad bör inkluderas i konsekvensbedömningen, exempelvis som en separat konsekvensklass vid sidan av de ekonomiska och sociala konsekvenserna. Dessutom rekommenderar verket att man tar fram indikatorer för uppföljning av konsekvenserna för kulturarvet. Museiverket rekommenderar att följande centrala dokument beaktas vid beredningen och konsekvensbedömningen av restaureringsplanen: Statsrådets principbeslut om kulturarvsstrategin 2023–2030, Finlands nationella arkitekturpolitiska program 2022–2035 samt Museiverkets publikation Virtavesien kulttuuriperinnön tilannekuva – jääkaudesta nykyhetkeen (En lägesbild över vattendragens kulturarv – från istid till nutid), som kan utnyttjas som stöd särskilt för planering och bedömning.

3.10 Privatpersoner

En privatperson gav ett utlåtande om planen för miljöbedömning av den nationella restaureringsplanen.